

ASPECTE PRIVIND ACCESUL LA FINANȚARE A ÎNTREPRINDERILOR MICI ȘI MIJLOCII ÎN ERA COVID-19¹

Alina IANIOGLO, dr.

INCE, secția Analize și Prognoze, Chișinău, Republica Moldova

alina.ianioglo@gmail.com

Rezumat. În lucrarea data au fost determinate dificultățile de accesare a finanțării întâlnite de IMM-uri, în special în condițiile crizei COVID-19. IMM-urile au dovedit a fi vulnerabile la crize, cu acces insuficient la finanțare, proceduri interne pentru gestionarea situațiilor de criză limitate, surse alternative de finanțare slab dezvoltate, fiind necesare un șir de măsuri de susținere a IMM-urilor.

Cuvinte-cheie: finanțare, întreprinderi mici și mijlocii, pandemie, capital de risc, instituții de creditare.

JEL Classification: G30, D25

IMM-urile servesc drept motoare de creare a locurilor de muncă și dezvoltare durabilă. Fiind actori din prima linie a economiei, aceștia au fost sever afectați de pandemia COVID-19, care a declanșat o criză globală de sănătate publică, precum și o recesiune economică. Dificultățile fluxului de numerar, lipsa de expertiză financiară și accesul insuficient la finanțare au constituit provocări de lungă durată pentru IMM-uri, care devin mult pronunțate din cauza crizei actuale, ceea ce a determinat actualitatea temei de cercetare.

Scopul cercetării date constă în determinarea dificultăților de accesare a finanțării întâlnite de IMM-uri, inclusiv în condițiile crizei COVID-19. În acest sens, este important de a înțelege cât de accesibilă a fost finanțarea până la pandemie și cum criza curentă a afectat IMM-urile, ceea ce va putea servi la identificarea măsurilor de facilitare a accesului IMM-urilor la finanțare. Metode de cercetare utilizate: studiul literaturii la tema dată, analiza datelor statistice, clasamentelor internaționale, sinteză.

Capitalul propriu reprezintă sursa de bază în vederea finanțării activității IMM-urilor, dar totuși este insuficientă. În literatura științifică mai multe studii se referă la deficitul financiar (financial gap) în finanțarea IMM-urilor (Mc Cahery *et al.*, 2015; Watson *et al.*, 2009). Cu toate că această problemă este caracteristică pentru toate economiile, totuși este mai acută în țările în tranziție și în curs de dezvoltare (Cojocaru & Susanu, 2019), iar în condițiile curente de criză acest decalaj s-a majorat. IMM-urile deseori întâmpină bariere în accesul la finanțare externă, fiind percepute ca fiind cu profil de risc mai ridicat, gradul mai mare de informalitate, mai puține opțiuni colaterale, capacități mai reduse de management financiar (OECD *et al.*, 2020). În același timp, accesul la finanțare este esențial pentru activitatea, creșterea și inovarea IMM-urilor.

Studiul impactului COVID-19 asupra IMM-urilor și a necesităților acestora, efectuată de PNUD Moldova (2020) în aprilie-mai 2020, reflectă o realitate sumbră: 1/3 dintre companii au rezerve de capital/lichidități care ar putea acoperi cel mult 3 luni din operațiunile acestora, doar 12% au acces la surse externe de finanțare, iar 50% nu au proceduri interne adecvate pentru gestionarea situațiilor de criză.

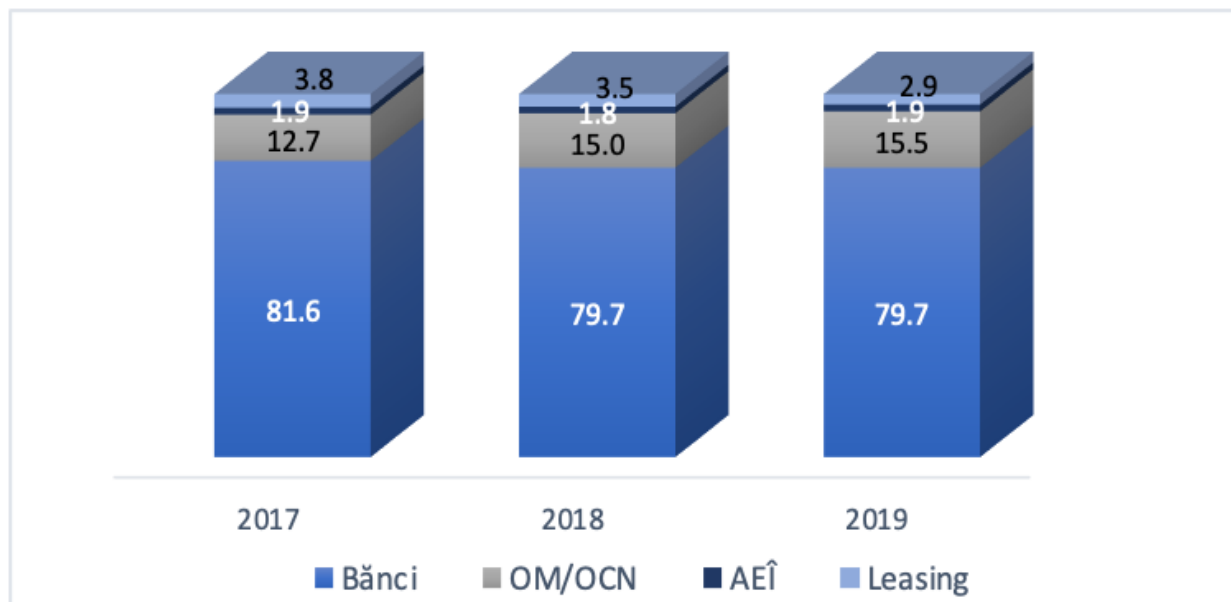
Potrivit unui alt sondaj "Impactul pandemiei COVID-19 asupra activității companiilor din Moldova: realități, așteptări, acțiuni" desfășurat de AmCham Moldova în perioada 3-18 iulie 2020, doar 13% din respondenți au resimțit o dinamică pozitivă sau un nivel similar de venituri, raportat la aceeași perioadă din anul 2019. În total, 59% din participanți au amânat

---

¹ Articolul este parte componentă a cercetării, finanțată din cadrul Proiectului „Evaluarea multidimensională și dezvoltarea ecosistemului antreprenorial la nivel național și regional în vederea impulsării sectorului IMM în Republica Moldova” (cifra 20.80009.0807.38).

efectuarea de investiții strategice, 58% au redus costurile de chirie și administrative, 52% au amânat efectuarea investițiilor curente, 16% au suspendat total activitatea economică [2].

Băncile sunt principalii furnizori de finanțe pentru întreprinderi, inclusiv IMM-uri. Aproape 80% din oferta totală de credit este acoperită cu surse financiare bancare (figura 1). Totodată, în ultimii 3 ani, ponderea soldului creditelor acordate IMM din portofoliul de credite în sectorul bancar a fost în descreștere cu 6.2 p.p., constituind 29,1% în 2019. Un aspect pozitiv ține de reducerea ratelor dobânzilor la creditele, acestea devenind mai accesibile.

Figura 1. Structura sectorului de creditare în Republica Moldova în perioada 2017-2019, %

Sursa: elaborat în baza Raportului CNPF

Instituțiile creditare sunt foarte sensibile la riscuri și ar putea evita să elibereze noi credite atunci când: ponderea creditelor dubioase este mare și când prognozele vânzărilor nu inspiră încredere. Modificarea soldului la credite semnaleză în mod elocvent ramurile care sunt percepute ca fiind vulnerabile. Cele mai afectate ramuri sunt cea a comerțului (soldul mediului al creditelor acordate întreprinderilor pentru lunile aprilie-iunie 2020 a scăzut cu 387% față de perioada respectivă din 2019), organizațiile de microfinanțare (-200%), industria prelucrătoare (-111%), construcții (-102%) și agricultură (-74%). Soldul creditelor a crescut doar pentru transport și comunicații (136%) și servicii (49%) [3].

În ultimii ani se atestă o îmbunătățire a calității portofoliului de credite. Ponderea datoriei la credite neperformante acordate IMM-urilor din totalul creditelor acordate sectorului a scăzut în ultimii 3 ani cu 9,9 p.p., constituind 14,9% în 2019. Totuși, aceasta rămâne inferioară calității portofoliului de credite în general în sectorul bancar (8,49%). În 2020, după o reducere la începutul de an a ponderii creditelor neperformante, aceasta a crescut până la 14,97% în mai 2020. Restructurarea ulterioară a creditelor a permis reducerea ponderii creditelor neperformante până la 12,95% în iunie. Conform studiului AmCham Moldova (2020), 20% din antreprenori au renegociat contractele de credit, 18% au accesat credite de la instituțiile financiare pentru asigurarea capitalului circulant. Totodată, se așteaptă că efectele crizei ar putea cauza înrăutățirea portofoliului de credite.

Organizațiile de creditare nebanară se dezvoltă cu încetul ca surse alternative de finanțare pentru IMM-uri (deținând în structura sectorului de creditare o pondere de 15,5% în 2019), în special în zonele rurale, primordial din cauza cerințelor ridicate de garanții bancare, în același timp doar 17,9% din împrumuturi OCN sunt acordate persoanelor juridice. Alte surse

de finanțare precum leasingul, business angels, crowdfunding, capital de risc (venture) rămân a fi slab dezvoltate.

Analiza poziției Republicii Moldova în clasamente internaționale până în 2020, releva primordial o dinamică pozitivă a indicatorilor analizați, efectele crizei curente vor fi reflectate în edițiile viitoare. Totodată, scorul indicatorului *Finanțarea IMM-urilor* din Global Competitiveness Index (Schwab, 2019) constituia 3,6 în 2019, ceea ce reprezintă doar jumătate din valoare maximă, Republica Moldova plasându-se pe locul 93 din 141 țări. Conform Enterprise Survey (2020), în 2019 în total 29.4% de firme identifică accesul la resurse financiare ca o constrângere majoră. Indicatorii care rămân a fi slab dezvoltați sunt: *Capital de risc, Leasing, Alfabetizarea financiară, Credite neperformante, etc.* (OECD et al., 2020).

În concluzie, menționăm că IMM-urile au dovedit a fi vulnerabile la crize, iar accesul la resurse financiare rămâne a fi una din constrângerile stringente. În condițiile crizei actuale este important de a asigura finanțarea deficitului de lichiditate a IMM-urilor, în același timp fiind esențială și dezvoltarea unei strategii de termen lung. IMM-urile trebuie să se ajusteze la „noua realitate”, să fie flexibile și creative în strategia lor comercială și de distribuție. În vederea susținerii recuperării IMM-urilor în perioada post-COVID 19 trebuie elaborate un șir de măsuri, printre care, pe lângă oferirea suportului financiar (programe /fonduri), este important de a dezvolta surse alternative de finanțare (crowdfunding, capital de risc, business angels), acordarea suportului tehnic pentru o mai bună gestionarea a finanțelor și riscurilor, schimb de practici și soluții inovative, dezvoltarea serviciilor financiare digitale.

Referințe bibliografice

1. Cojocaru, N., Susanu, M.C. Necesitatea perfecționării reglementărilor finanțării întreprinderilor din spectrul mediului de afaceri al IMM-urilor. In: *Relatii Internaționale. Plus.* 2019, nr.1(15), pp. 179-191.
2. Comisia Națională a Pieței Financiare. Raportul anual 2019. [Accesat 6 iulie 2020]. Disponibil: <https://www.cnpf.md/storage/files/files/Raport%20Anual%202019.pdf>
3. Enterprise Survey. The World Bank. [Accesat 11 mai 2020]. Disponibil: <https://www.enterprisesurveys.org/en/data/exploreconomies/2019/moldova#finance>
4. AmCham Moldova. Impactul pandemiei COVID-19 asupra activității companiilor din Moldova: realități, așteptări, acțiuni. 2020.
5. Matricea COVID. Studiu elaborat de Consiliul Economic pe lângă Prim-Ministru. 2020 [Accesat 29.10.2020]. Disponibil: <https://consecon.gov.md>
6. OECD et al. SME Policy Index: Eastern Partner Countries 2020: Assessing the Implementation of the Small Business Act for Europe. Brussels: OECD Publishing, 2020.
7. PNUD Moldova. [Accesat 6 august 2020]. Disponibil: <https://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/blog/2020/the-fight-against-covid-19--survival-only-is-not-an-option-for-m.html>
8. Schwab, K. Global Competitiveness Report. 2019, Geneva: World Economic Forum, 2019. 666 p. ISBN-13: 978-2-940631-02-5.